

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Кваліфікаційна робота

**РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА
УРОКАХ ІСТОРІЇ У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ФОРМ НАВЧАННЯ**

Галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка»

Спеціальність 014.03 «Середня освіта. Історія»

Лукашук Яна Олексіївна,
здобувачка
освітнього ступеня «магістр»

Синяк Степан Леонідович,
науковий керівник,
кандидат історичних наук, доцент

Рівне 2024

АНОТАЦІЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Лукашук Я.О. Розвиток критичного мислення старшокласників на уроках історії у процесі застосування інноваційних форм навчання\ Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр. Рівне: РДГУ, 2024. 82 с.

Науковий керівник: Синяк С.Л., к.і.н., доцент.

Актуальність теми зумовлена тим, що критичне мислення – це є той тип мислення, що забезпечує самостійні та відповідальні дії, а також характеризується самовдосконаленням. Уміння критично мислити є запорукою демократії та забезпечує науково-технічний і суспільний прогрес, а освіта відіграє в його розвитку першорядну роль.

Об'єктом дослідження є процес навчання історії в старшій школі.

Предмет дослідження – методика розвитку критичного мислення старшокласників у процесі навчання історії.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування концептуальних засад та методики розвитку критичного мислення старшокласників у процесі навчання історії.

У роботі всебічно досліджено та узагальнено поняття критичного мислення, розкрито розвиток критичного мислення старшокласників на уроках історії у процесі застосування інноваційних форм навчання. Встановлено, що критичне мислення вважається «однією з визначальних концепцій у західній освіті, яка користується широкою підтримкою, але в нас немає належного її пояснення».

Висвітлено формувальний педагогічний експеримент з елементами критичного мислення уроку «Міжнародні відносини в міжвоєнний період».

Ключові слова: критичне мислення, інноваційні форми навчання, інсерт, кластер, сенквейн, фішбоун, педагогічний експеримент.

ANNOTATION OF THE MASTER'S THESIS

Lukashchuk Y.O. Development of critical thinking of high school students in History lessons in the process of applying innovative forms of teaching\ Qualification Thesis for the Master's Degree. Rivne: RSHU, 2024. 82 p.

Scientific supervisor: Syniak S.L., Ph.D. in History, Associate Professor.

The relevance of the topic lies in the fact that critical thinking is a type of thinking that ensures independent and responsible actions and is characterized by self-improvement. The ability to think critically is a cornerstone of democracy and drives scientific, technological, and social progress, with education playing a key role in its development.

The **object** of the study is the process of teaching history in high school.

The **subject** of the study is the methodology for developing critical thinking skills in high school students in the process of teaching history.

The **purpose** of the study is to theoretically substantiate the conceptual foundations and methodology for developing critical thinking skills in high school students in the process of teaching history.

This work thoroughly explores and generalizes the concept of critical thinking, revealing the development of critical thinking skills in high school students through the application of innovative teaching methods in history lessons. It has been established that critical thinking is considered "one of the key concepts in Western education, widely supported, yet lacking proper explanation in our context." Key critical thinking techniques in high school history lessons are highlighted, including an analysis of specific techniques such as INSERT, cluster, cinquain, and fishbone.

A formative pedagogical experiment is presented, incorporating elements of critical thinking into the lesson on «International Relations in the Interwar Period».

Keywords: critical thinking, innovative teaching methods, INSERT, cluster, cinquain, fishbone, pedagogical experiment.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ	9
РОЗДІЛ 2. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ – КЛЮЧОВА НАВИЧКА ХХІ СТОЛІТТЯ	12
2.1. Поняття та причини уваги до критичного мислення	12
2.2. Критичне мислення та його трактування	21
2.3. Інтеграція технологій і навичок критичного мислення в ХХІ столітті	40
РОЗДІЛ 3. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В СТАРШИХ КЛАСАХ	51
РОЗДІЛ 4. ФОРМУВАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРЕМЕНТ З ЕЛЕМЕНТАМИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УРОКУ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В МІЖВОСННИЙ ПЕРІОД»	67
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	82
ДОДАТКИ	90